

5. Η διεθνής ακτινοβολία του Βυζαντίου

α. Η βυζαντινή διπλωματία

Σήμερα σε όλα τα κράτη υπάρχουν μόνιμες διπλωματικές αντιπροσωπείες άλλων κρατών (πρεσβείες και προξενεία) που ασχολούνται με διακρατικά προβλήματα. Αυτό **δεν συνέβαινε** στο Μεσαίωνα.

Κάθε **διακρατικό ζήτημα** ρυθμιζόταν με **ευκαιριακή αποστολή πρέσβων**.

Οι **πρεσβευτές** ήταν πρόσωπα **σεβαστά** και **απαραβίαστα**, σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο του Μεσαίωνα, όπως και σήμερα.

Το **Βυζάντιο** χρησιμοποιούσε συχνά τις υπηρεσίες μιας πολύ επιδέξιας διπλωματίας, για να στηρίξει : την **ασφάλειά** του και τη **διεθνή δύναμή** του.

Η **βυζαντινή διπλωματία**, εκτός από τη **συχνότατη αποστολή πρέσβων σε ξένες χώρες**, χρησιμοποιούσε ένα **ευρύτατο φάσμα** από **τρόπους** και **μέσα**, για να επιτύχει τους σκοπούς της. Τέτοια μέσα ήταν :

- οι **χορηγίες** (σε χρήμα ή δώρα) **στους ξένους ηγεμόνες**,
- η **σύναψη συμμαχιών** (που βασίζονταν συχνά σε **επιγαμίες**) και **εμπορικών συνθηκών**
- και, το σπουδαιότερο, ο **εκχριστιανισμός άλλων λαών**.

Ο **αυτοκράτορας** χάραζε τις **κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής πολιτικής**.

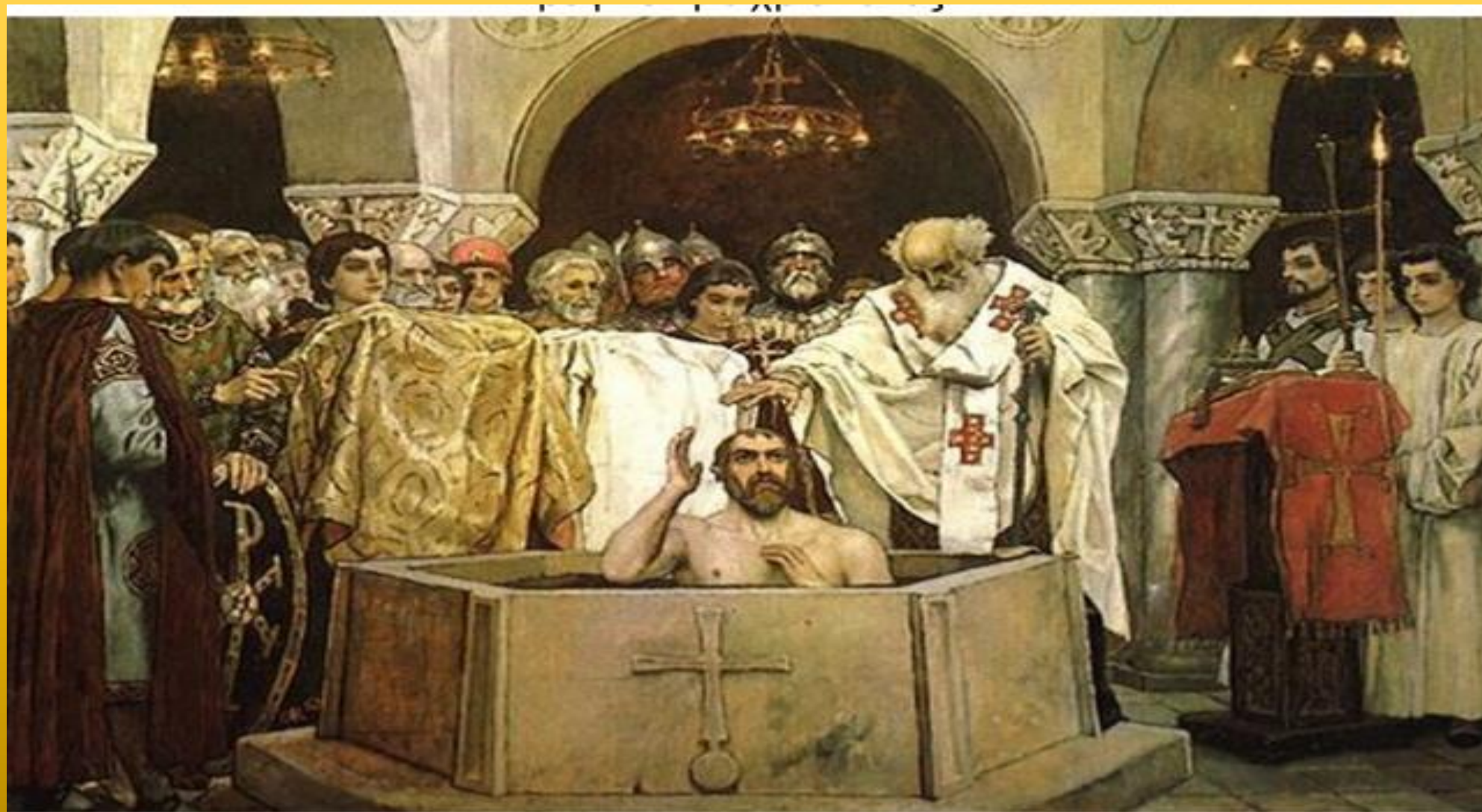
Ο **Λογοθέτης του Δρόμου**, στενός συνεργάτης του αυτοκράτορα, ήδη από τον 7ο αιώνα, ήταν **υπεύθυνος** για :

- την **υποδοχή ξένων πρεσβευτών**,
- τον **ορισμό των μελών των βυζαντινών πρεσβειών κ.ά.**

Βυζαντινοί πρέσβεις προσέρχονται στον χαλίφη Αλ Μ

Σημαντική πλευρά της βυζαντινής διπλωματίας, τέλος, αποτελούσαν **οι γάμοι** ανάμεσα σε **βυζαντινές πριγκίπισσες** και σε ξένους ηγεμόνες. Οι γάμοι αυτοί, στις περισσότερες περιπτώσεις, συνέβαλλαν στην ειρήνη και τη συνεργασία ανάμεσα στους λαούς και οι πριγκίπισσες αυτές γίνονταν οι καλύτεροι πρεσβευτές του Βυζαντίου στις νέες πατρίδες τους.

Η θυσία αυτών των γυναικών, που άφηναν το θαύμα του Βοσπόρου
και τον πλούτο της βυζαντινής αυλής για να πάνε σε ξένες και συχνά
αφιλόξενες χώρες ήταν πολύ μεγάλη.

Υποδοχή ξένου πρεσβευτή

Μπροστά στον αυτοκρατορικό θρόνο στεκόταν ένα χάλκινο, επιχρυσωμένο δέντρο, από το οποίο έβγαιναν φωνές διαφόρων πτηνών. Ο θρόνος του αυτοκράτορα ήταν με τόση τέχνη κατασκευασμένος, που, ενώ προς στιγμή βρισκόταν χαμηλά, ύστερα σηκωνόταν ψηλότερα και αμέσως μετά φαινόταν πανύψηλος. Τεράστια λιοντάρια, από ξύλο ή από μέταλλο επιχρυσωμένο, στέκονταν φρουροί του θρόνου και βρυχώνταν με ανοιχτό στόμα και κινούμενη γλώσσα, ενώ χτυπούσαν με την ουρά στο δάπεδο. Σ' αυτή την αίθουσα οδηγήθηκα μπροστά στον αυτοκράτορα στηριζόμενος στους ώμους δύο ευνούχων. Κατά την είσοδο μου τα λιοντάρια βρυχώνταν και τα πουλιά τιτίβιζαν.(...) Ύστερα από τριπλή προσκύνηση μπροστά στον αυτοκράτορα σήκωσα το κεφάλι και είδα τον αυτοκράτορα, ενώ προηγουμένως καθόταν σε ένα μικρό υπερυψωμένο θρόνο, να έχει ανυψωθεί σχεδόν ως την οροφή της αίθουσας και να είναι ντυμένος με άλλη στολή.

Λιουτπράνδος, *Ανταπόδοσις*, VI, 5.

ε. Η βυζαντινή πολιτική στην Ιταλία και η Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία του Γερμανικού Έθνους.

Ο Νικηφόρος Φωκάς ακολούθησε με ευλάβεια την πολιτική των προκατόχων του στην Ιταλία, με σκοπό :

- να προστατεύσει τις εκεί βυζαντινές επαρχίες από τους Άραβες
- να ενισχύσει τη βυζαντινή επιρροή στη Ρώμη και στα ημιαυτόνομα κρατίδια της κεντρικής Ιταλίας.

Μετά τη στέψη του Όθωνος Α΄ ως αυτοκράτορα των Ρωμαίων (962) και την ίδρυση της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους, τα κρατίδια αυτά έγιναν το μήλο της έριδος μεταξύ του Βυζαντίου και της Γερμανικής Αυτοκρατορίας

Ο Νικηφόρος Φωκάς αρνήθηκε να αναγνωρίσει τον αυτοκρατορικό τίτλο του Όθωνος

και απαίτησε την αποχώρησή του από τα βυζαντινά εδάφη που είχαν κατακτήσει πρόσφατα οι Γερμανοί.

Η πρεσβεία του επισκόπου Κρεμόνας Λιουτπράνδου (968) ήταν η σπουδαιότερη από όσες ανταλλάχθηκαν,

όμως οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν σε ναυάγιο και ο πρεσβευτής αναγκάστηκε να επιστρέψει άπρακτος στη χώρα του.

Επί Ιωάννη Τζιμισκή, οι σχέσεις, των δύο αυτοκρατοριών βελτιώθηκαν, ιδίως από τότε που ο Όθων Β΄, διάδοχος του Όθωνα Α΄, έλαβε ως σύζυγο την Θεοφανώ, ανεψιά του βυζ. αυτοκράτορα.

Η Θεοφανώ έφερε στην αυλή των Οθωνιδών τις συνήθειες και τις παραδόσεις του βυζαντινού πολιτισμού.

Το 1071, όμως, οι ιταλικές κτήσεις χάθηκαν οριστικά για το Βυζάντιο, όταν τις κατέκτησαν οι Νορμανδοί.

Otto I,
Holy Roman Emperor

Νικηφόρος Φωκάς

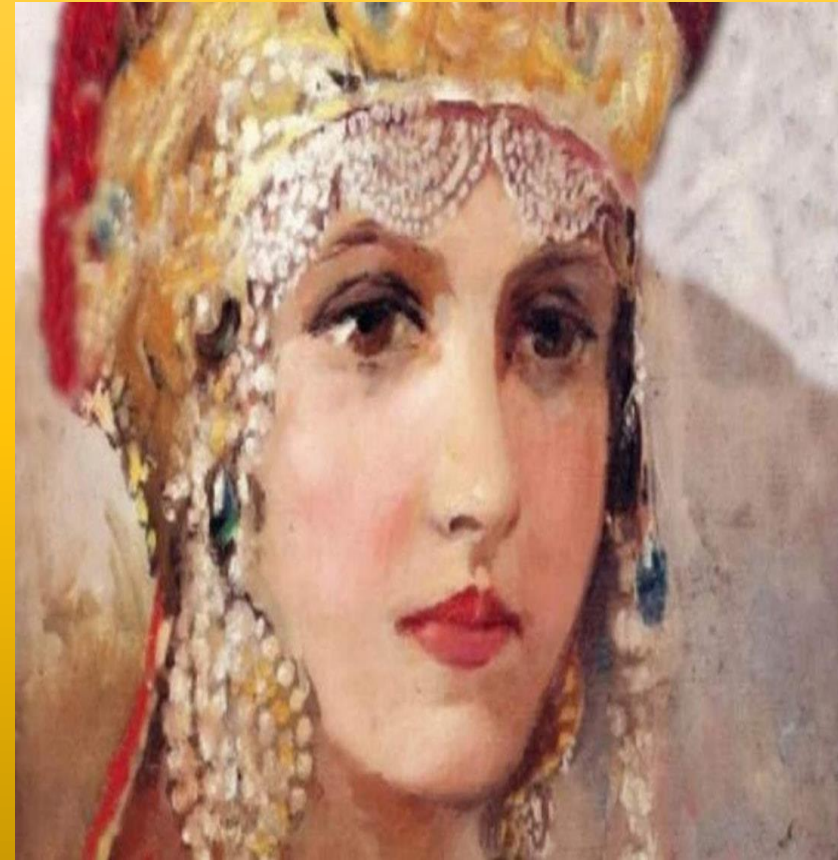

Otto II,
Holy Roman Emperor

Ιωάννης
Τσιμισκής

Θεοφανώ
Σκλήραινα

στ. Το σχίσμα μεταξύ των δύο Εκκλησιών.

Το Σχίσμα του 1054

- προκάλεσε έντονη αντιβυζαντινή διάθεση στην Ιταλία
- παρεμπόδισε τη συνεργασία Ρώμης και Κωνσταντινούπολης άμεσες συνέπειες του Σχίσματος
- έμμεσα διευκόλυνε τη νορμανδική κατάκτηση.

Παράγοντες που οδήγησαν στο Σχίσμα:

Η έριδα, που οδήγησε στο Σχίσμα των δύο Εκκλησιών, ξεκίνησε από **διαφωνίες αναφερόμενες σε θεολογικά και δογματικά ζητήματα**, όπως ήταν

- νηστεία του Σαββάτου,
- η αγαμία του κλήρου,
- η χρήση των αζύμων στη θεία Λειτουργία
- και, κυρίως, το δόγμα της Ρωμαϊκής Εκκλησίας περί εκπόρευσης του Αγίου Πνεύματος και από τον Υιό (filioque)

Κύρια αιτία υπήρξε η **διεκδίκηση της πρωτοκαθεδρίας στο χριστιανικό κόσμο**, εκ μέρους της Ρώμης, την οποία δεν μπορούσε να αποδεχθεί η Κωνσταντινούπολη.

Μεγάλες ευθύνες πρέπει να αποδοθούν στον **πατριάρχη Μιχαήλ Κηρουλάριο** και στον **καρδινάλιο Ουμβέρτο**, εκπρόσωπο της Ρώμης στις διαπραγματεύσεις της Κωνσταντινούπολης.

Οι δύο **αδιάλλακτοι ιεράρχες** εξώθησαν τα πράγματα στα **άκρα**.

Οι συζητήσεις τερματίστηκαν με **αμοιβαίους αφορισμούς**.

Ο ΠΑΠΑΣ ΛΕΩΝ Θ΄
ΠΑΠΑΣ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ
1054

SAINT LEO IX

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας και ο Πάπας Παύλος ΣΤ ανακάλεσαν τους αφορισμούς το 1965.

Αποτίμηση του Σχίσματος:

Οι σύγχρονοι δεν έδωσαν ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός.

Η κοσμοϊστορική σημασία του Σχίσματος έγινε αντιληπτή αργότερα και κυρίως τις παραμονές της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους.